

Nyt værktøj til vurdering af tidlige demenssymptomer

Kasper Jørgensen

Amerikanske forskere har udviklet et nyt værktøj - et spørgeskema - til registrering af tidlige forringelser i mentale og praktiske færdigheder.

Spørgeskemaet udgør et lovende alternativ til eksisterende instrumenter til vurdering af de første spæde tegn på Alzheimers sygdom.

Interessen for at påbegynde behandlingen af Alzheimer i den prækliniske fase – før kriterierne for demens er opfyldt – har været støt stigende de senere år. Det har sat fokus på tests og instrumenter til måling af de ofte diskrete forringelser i mentale og praktiske færdigheder, der sædvanligvis udgør de første spæde tegn på, at en demenssygdom er på vej.

Præklinisk Alzheimer

Forskere tilknyttet the *Alzheimer's Disease Cooperative Study* (ADCS) har gennem de seneste 10 år udviklet *the Cognitive Function Instrument* (CFI), der rummer 14 spørgsmål vedrørende typiske forringelser i kognitiv og praktisk funktionsevne i den prækliniske fase af Alzheimers sygdom.

CFI består af en del, hvor personen selv vurderer sit funktionsniveau og en del, hvor en nær pårørende foretager vurderingen. Instrumentet kræver ikke administration ved en trænet kliniker, men kan administreres af patient og pårørende i hjemmet, per telefon, per mail eller via internettet.

Forskerne har foretaget en validering af CFI i perioden 2002 til 2007, hvor 468 raske ældre blev fulgt i 48 måneder med årlige tests og undersøgelser. Deltagerne var fysisk og psykisk i fin form ved undersøgelsens start, men 27 af dem udviklede *mild cognitive impairment* (let kognitiv svækkelse; MCI) i løbet af studieperioden.

Både selvrapporterings- og pårørendeudgaven af CFI viste sig velegnet til at skelne mellem deltagere, der forblev kognitivt intakte, og deltagere, der udviklede MCI. Den mest pålidelige vurdering blev opnået, hvis man kombinerede de to udgaver af instrumentet.

Instrumentet havde endvidere en vis evne til at skelne mellem personer uden og med den arvelige risikovariant for Alzheimer, det vil sige bærere af mindst én epsilon4 allel af APOE, idet sidstnævnte gruppe blev en smule dårligere fungerende med tiden. En analyse, hvor spørgsmålene blev opdelt efter om belyste kognitive eller praktiske problemer, viste, at de to kategorier af spørgsmål bidrog omtrent lige meget til at skelne mellem de nævnte grupper.

Forskning og/eller klinik?

CFI er ifølge forskerforummet Alzheimer Research Forum blevet positivt modtaget af fagfæller, der påpeger det tidsbesparende i, at instrumentet ikke forudsætter et interview med patienten. Næste skridt bliver formentlig at afklare, om CFI egner sig som effektmål i afprøvning af ny behandlingsmetoder i den prækliniske fase - samt om CFI fungerer ved udredning af demens.

Valideringsstudiet kan læses i fagtidsskriftet JAMA Neurology, hvor såvel selvrapporterings- som pårørendeudgaven af CFI er gengivet.

Andre kliniske vurderingsinstrumenter

Der findes i forvejen en række velafprøvede instrumenter, der hver for sig har deres styrker og begrænsninger:

- *Clinical Dementia Rating (CDR)* er et globalt klinisk vurderingsinstrument til såvel forskning som demensudredning. CDR er baseret på semistrukturerede interviews med henholdsvis patienten og en informant og forudsætter, at brugeren er en forholdsvis rutineret kliniker.
- *Functional Activities/Assessment Questionnaire (FAQ IADL)* giver en hurtig vurdering af patientens praktiske funktionsevne i hverdagen foretaget af en omsorgsperson med godt kendskab til patienten, men lader ikke patienten selv komme til orde.
- *The Disability Assessment for Dementia (DAD)* egner sig bedst til at beskrive ændringer hos patienter, der allerede har udviklet demens.

Fakta om undersøgelsen:

Deltagerne var i alderen 75-94 år og blev rekrutteret fra mange forskellige centre i ADCS-samarbejdet. For at holde øje med deltageres kognitive funktionsniveau i studieperioden fik de hvert år foretaget en kort standardiseret neuropsykologisk undersøgelse baseret på fire tests, der bl.a. belyser hukommelse og mentalt forarbejdningstempo.

[Amariglio RE, Donohue MC, Marshall GA, Rentz DM, Salmon DP, Ferris SH, et al. Tracking Early Decline in Cognitive Function in Older Individuals at Risk for Alzheimer Disease Dementia: The Alzheimer's Disease Cooperative Study Cognitive Function Instrument](#)

[Test tracks preclinical functional decline. Alzheimer Research Forum den 6. marts 2015](#)

Oprettet: 20. marts 2015